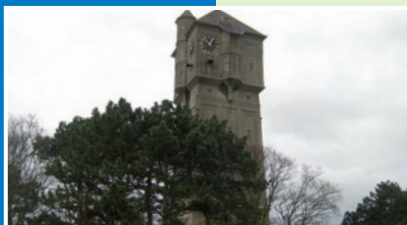

Beschermde soorten Velsen

Literatuurstudie in het kader van de Flora- en
faunawet

P.H.N. Boddeke
A.D.G. Koopman

Bureau Waardenburg bv
Adviseurs voor ecologie & milieu

Beschermde soorten Velsen

Literatuurstudie in het kader van de Flora- en faunawet

P.H.N. Boddeke
A.D.G. Koopman

Bureau Waardenburg bv
Adviseurs voor ecologie & milieu

Postbus 365, 4100 AJ Culemborg
Telefoon 0345 - 512710, Fax 0345 - 519849
e-mail wbb@buwa.nl website: www.buwa.nl

opdrachtgever: gemeente Velsen

8 september 2010
rapport nr. 10-132

Status uitgave: eindrapport
Rapport nr.: 10-132
Datum uitgave: 8 september 2010
Titel: Beschermde soorten Velsen
Subtitel: Literatuurstudie in het kader van de Flora- en faunawet
Samenstellers: ing. P.H.N. Boddeke
drs A.D.G. Koopman
Aantal pagina's inclusief bijlagen: 82
Project nr.: 09-545
Projectleider: drs. A.D.G. Koopman
Naam en adres opdrachtgever: Gemeente Velsen
Postbus 465
1970 AL IJmuiden
Referentie opdrachtgever: no. I 09.007564
Akkoord voor uitgave: Teamleider Natuur & Landschap, Bureau Waardenburg bv
drs. G.F.J. Smit

Paraaf:

Bureau Waardenburg bv is niet aansprakelijk voor gevolgschade, alsmede voor schade welke voortvloeit uit toepassingen van de resultaten van werkzaamheden of andere gegevens verkregen van Bureau Waardenburg bv; opdrachtgever vrijwaart Bureau Waardenburg bv voor aanspraken van derden in verband met deze toepassing.

© Bureau Waardenburg bv / Gemeente Velsen

Dit rapport is vervaardigd op verzoek van opdrachtgever hierboven aangegeven en is zijn eigendom. Niets uit dit rapport mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden d.m.v. druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder vooraf-gaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever hierboven aangegeven en Bureau Waardenburg bv, noch mag het zonder een dergelijke toestemming worden gebruikt voor enig ander werk dan waarvoor het is vervaardigd.

Het kwaliteitsmanagementsysteem van Bureau Waardenburg bv is door CERTIKED gecertificeerd overeenkomstig ISO 9001:2000.

Bureau Waardenburg bv
Adviseurs voor ecologie & milieu

Postbus 365, 4100 AJ Culemborg
Telefoon 0345 - 512710, Fax 0345 - 519849
e-mail wbb@buwa.nl website: www.buwa.nl

Voorwoord

De gemeente Velsen beheert binnen de gemeente een groot deel van het openbaar groen. Bij uitvoering van het beheer moet rekening gehouden worden met het voorkomen van conform de Flora- en faunawet beschermde soorten.

Daarom is het belangrijk om kennis te hebben van het voorkomen van deze beschermde soorten, zodat het beheer daar op afgestemd kan worden.

Deze rapportage presenteert een overzicht van de beschikbare verspreidingsgegevens van beschermde soorten die in het kader van diverse onderzoeken in opdracht van de Gemeente Velsen zijn verzameld. Daarnaast zijn enkele andere beschikbare bronnen waaronder verspreidingsatlassen van verschillende soortgroepen geraadpleegd.

De in het kader van deze rapportage verzamelde gegevens zijn opgenomen in een database. Hierin zijn eenvoudig nieuwe gegevens toe te voegen.

Om een inschatting te maken van de potentieel aanwezige natuurwaarden in relatie tot typen groenbeheer is een veldbezoek uitgevoerd aan een selectie van groengebieden in de Gemeente Velsen. Op basis van deze gegevens (aangevuld met expert-judgement) wordt beschreven in welke gebieden een grote kans op aanwezigheid van beschermde soorten bestaat. Van een aantal soorten is daarvan een kaartbeeld gemaakt. Er worden op hoofdlijnen aanbevelingen gedaan om het beheer (waar nodig) te optimaliseren.

De waarnemingen van beschermde soorten in combinatie met de terreinkenmerken kunnen de basis vormen voor een 'Natuurwaardenkaart'. In de rapportage is een eerste versie daarvan opgenomen.

Een Natuurwaardenkaart is een hulpmiddel bij het werken met een Gedragscode voor bestendig beheer en onderhoud, maar ook bij projecten in het kader van ruimtelijke ontwikkelingen binnen en buiten het stedelijke gebied.

De opdracht is uitgevoerd door een projectteam van Bureau Waardenburg:

Drs. A.D.G. Koopman	projectleiding, rapportage
Ing. P.H.N Boddeke	rapportage, uitvoering quick-scan, fotografie
Ir. J.W. de Jong	GIS-kaarten.
Drs. G.F.J. Smit	kwaliteitscontrole

Vanuit gemeente Velsen is de opdracht begeleid door dhr. J. Knip.

Dhr. E. van Leuven heeft kaartmateriaal aangeleverd over beheer en enkele inventarisatierapporten binnen de gemeente aan. Dhr. J. Vloo heeft verder namens de Milieudienst IJmond enkele inventarisatierapporten binnen de gemeentegrens aangeleverd.

Inhoud

Voorwoord.....	3
1 Inleiding.....	7
1.1 Aanleiding en doelstelling	7
1.2 Natura 2000 en EHS.....	7
1.3 Studiegebied	9
2 Aanpak literatuurstudie	13
2.1 Databases en beschikbaarheid.....	13
2.2 Ontbrekende informatie in relatie tot beheer.....	14
2.3 Onderzoek uitgevoerd in opdracht van de gemeente Velsen.....	14
2.4 Andere informatiebronnen	14
3 Verspreiding van beschermde soorten	17
3.1 Flora.....	17
3.2 Beschermde vissoorten.....	21
3.3 Amfibieën.....	22
3.4 Reptielen	23
3.5 Grondgebonden zoogdieren	24
3.6 Vleermuizen	26
3.7 Vogels.....	29
3.8 Ongewervelden.....	34
3.9 Natuurwaarden in de gemeente Velsen	35
4 Database	37
4.1 Opzet database	37
4.2 Gebruik en actualiseren database.....	37
5 Beschermde soorten en beheer	39
5.1 Soorten en overtreding van verbodsbepalingen.....	39
5.2 Mogelijke knelpunten in beheer.....	40
5.3 Aanbevelingen nader onderzoek in kader van beheer.....	40
5.4 Advies beheer waardevolle gebieden op hoofdlijnen	41
5.4 Ontheffing of gedragscode?	43
6 Literatuur.....	45
BIJLAGEN	49
Bijlage 1 Wettelijk kader.....	51
Bijlage 2 Waarnemingskaarten	63

Bijlage 3	Kaart gemeentelijk beheerde groentypen.....	71
Bijlage 4	Kaart potentiële biotopen van enkele strikt beschermde soorten	73
Bijlage 5	Locaties natuuronderzoek in opdracht Gemeente Velsen	75

1 Inleiding

1.1 Aanleiding en doelstelling

De gemeente Velsen beheert binnen de gemeente een groot deel van het gemeentelijke groen. Bij uitvoering van het beheer moet rekening gehouden worden met **de aanwezigheid van krachtens de Flora- en faunawet beschermde soorten**.

Daarom is het belangrijk om kennis te hebben van het voorkomen van deze beschermde soorten, zodat het beheer daar op afgestemd kan worden.

De Gemeente Velsen heeft Bureau Waardenburg gevraagd om een studie uit te voeren met de volgende doelen:

- Een beschrijvend beknopt overzicht van bekende vindplaatsen en potentiële verspreidingsgebieden van strikt(er) beschermde soorten binnen de gemeente Velsen op grond van terreinkenmerken (hoofdstuk 3).
- Inzichtelijk maken welke gegevens ontbreken en voor welke soortgroepen aanvullend onderzoek aanbevolen wordt (hoofdstuk 3 en 5.3).
- Opzetten database in NDFF¹-format met waarnemingen van (beschermde) flora en fauna ten behoeve van afstemming van het beheer, die de gemeente zelf kan aanvullen. De database wordt toegelicht in hoofdstuk 4.
- De database vullen met beschikbare relevante verspreidingsgegevens die verzameld zijn tijdens natuuronderzoek in de Gemeente Velsen (separaat digitaal opgeleverd).
- Inzichtelijk maken hoe toegewerkt kan worden naar een gedragscode voor bestendig beheer en onderhoud (paragraaf 5.4).
- Een advies op hoofdlijnen voor het beheer van objecten met hoge natuurwaarden (hoofdstuk 5).

1.2 Natura 2000 en EHS

Deze rapportage houdt zich bezig met beschermde diersoorten volgens de Flora- en faunawet. Natuurwetgeving omvat naast de Flora- en faunawet ook Natura 2000 en EHS gebieden op grondgebieddelen van de Gemeente Velsen. Het betreft Natura 2000-gebieden Noord-Hollands Duinreservaat en Kennemerland Zuid. Voor deze gebieden worden beheerplannen opgesteld waarin de effecten van het bestaand gebruik binnen en buiten het gebied op de natuurwaarden van het Natura 2000 gebied getoetst worden. Effectbepaling van beheer op de instandhoudingsdoelen van deze gebieden vallen buiten deze studie. In het wettelijk kader (bijlage 1) wordt naast uitleg over de Flora- en faunawet ook de Natura 2000 en de EHS besproken.

¹ Nationale Databank Flora en Fauna

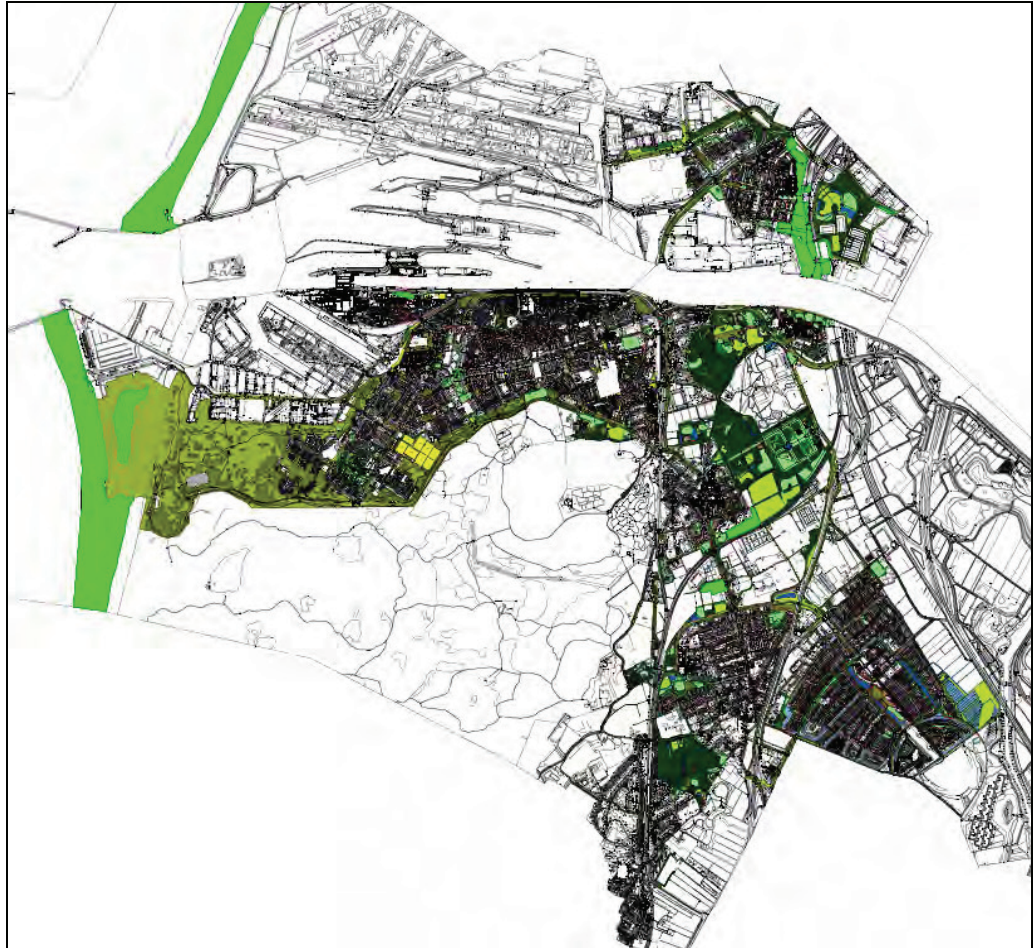

Afbeelding 1: EHS in de gemeente Velsen en omgeving. Groen is EHS, rood is ecologische verbindingszone, geel is weidevogelgebied (bron: Provincie Noord-Holland).

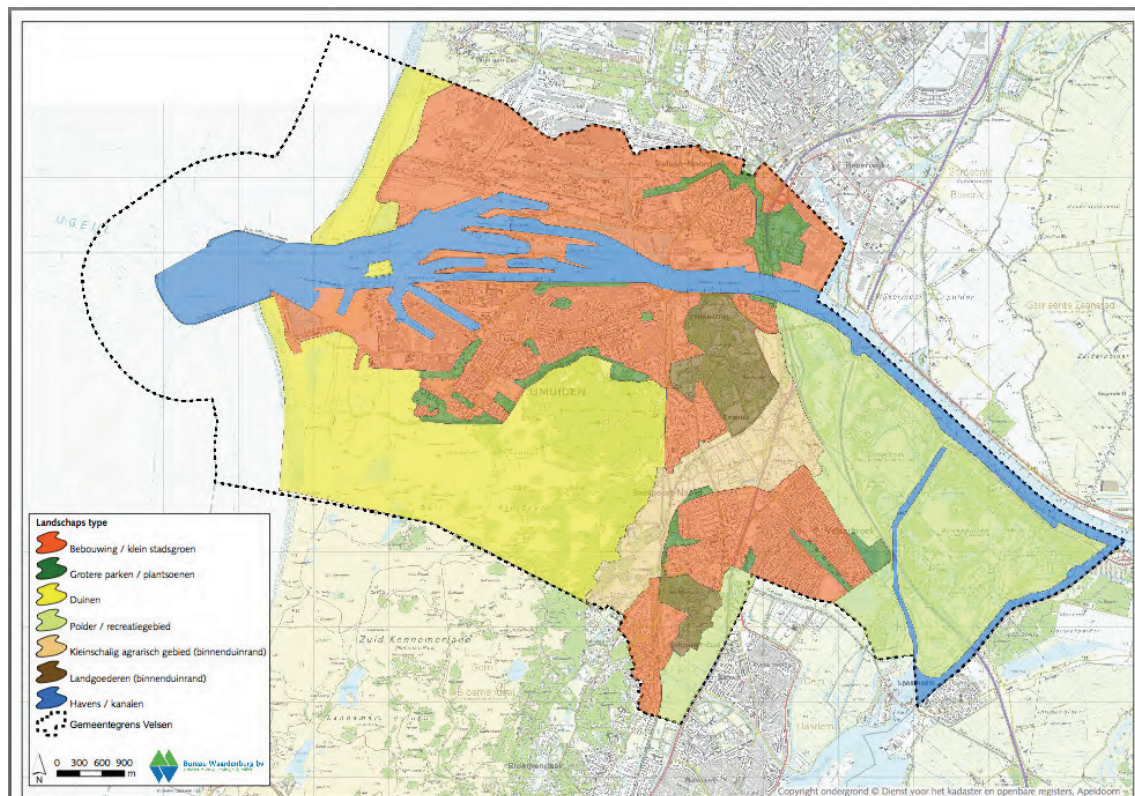
Afbeelding 2: Natura 2000-gebieden in de gemeente Velsen: aan de zuidkant van de gemeente ligt gebied 'Kennemerland Zuid', aan de noordkant ligt gebied 'Noord-Hollands Duinreservaat' (bron: ministerie van LNV).

1.3 Studiegebied

Afbeelding 3. Door gemeente Velsen beheerde groengebieden binnen en buiten de bebouwde kom. In Bijlage 3 is deze kaart in A3 weergegeven wegens het grote detailniveau. Bron: gemeente Velsen.

Het studiegebied betreft het grondgebied van de gemeente Velsen (bijlage 3). Daarbinnen wordt een groot deel van het openbaar groen in de bebouwde kom beheerd door de gemeente (afbeelding 3, gekleurde vlakken). Daarnaast heeft de gemeente landgoederen en het IJmuiderduin in beheer en is het de terreineigenaar van Kennemermeer (dit wordt beheerd door een stichting). Het IJmuiderduin en Kennemermeer zijn onderdeel van het Natura 2000 gebied Kennemerland Zuid. Het groen in beheer bij de gemeente betreft een veelvoud aan terreinentypen: van klein naar groot en van zeer kunstmatig tot zeer natuurlijk.

Afbeelding 4. Globale verdeling van landschapstypen in de gemeente Velsen

Gemeente Velsen grenst in het zuiden en noorden aan de duinen van Zuid-respectievelijk Noord-Kennemerland en in het oosten aan de poldergebieden van Zaanstad, Haarlemmerliede en Spaarnwoude. Het Noordzeekanaal scheidt de gemeente in een noordelijk en een zuidelijk deel.

Velsen-Noord en Corus

Het Corusterrein vormt een belangrijk deel van de oppervlakte aan de noordzijde van de gemeente. Hier voert Corus zelf het groenbeheer uit. Alleen het strand en de zeereep zijn in beheer bij de gemeente. Ten oosten van Corus ligt Velsen-Noord. De gemeente beheert daar het stadsgroen. Opvallende groenstructuren worden gevormd door de brede bermen langs enkele grote wegen en het Wijkeroogplantsoen (westzijde A22) en Wijkeroogpark (oostzijde A22). Ten tijde van het veldbezoek vonden werkzaamheden plaats in het westelijk deel van het Wijkeroogplantsoen (grondwerkzaamheden, kap bosschages).

IJmuiderduin

Ook ten zuiden van het Noordzeekanaal beheert de gemeente het strand en de zeereep. Verder is de gemeente eigenaar van de twee natuurgebieden Kennemermeer en het IJmuiderduin. Ten noorden van het IJmuiderduin ligt een bedrijventerrein bij de zeehavens van IJmuiden. In het haventerrein zijn alleen aan de westkant wat groenere delen aanwezig rond Seinpostduin en braakliggende delen van het haventerrein te westen daarvan.

Ijmuiden

Ijmuiden is voor het grootste deel gebouwd in duingebied. Dat is goed te zien aan de westkant van Ijmuiderduin, waar het duingebied in oosten toe vrij geleidelijk over gaat in de bebouwing van Ijmuiden. De groenzones hebben daar in meer of mindere mate een duinkarakter en bijbehorend reliëf. Meer in oostelijke richting wordt de bebouwing dichter. Het Stadspark Ijmuiden en het Watertorenpark zijn daar de twee opvallendste groenstructuren die door de gemeente beheerd worden. In het Stadspark Ijmuiden vonden ten tijde van het veldbezoek omvangrijke werkzaamheden (bodem, vegetatie) plaats. Zowel langs de noordkant als langs de zuidkant van de bebouwing van Ijmuiden zijn redelijk brede berm/parkzones aanwezig. Ten zuiden van de bebouwing van Ijmuiden liggen de natuurgebieden Midden Herenduin en Heerenduinen. Deze zijn in beheer bij Natuurmonumenten.

Velsen-Zuid, Driehuis, Santpoort-Noord, Santpoort-Zuid

Ten oosten van het spoor Alkmaar-Haarlem liggen Velsen-Zuid, Driehuis, Santpoort-Noord en Santpoort-Zuid in de binnenduinstrand. Daarnaast zijn er enkele waardevolle oude landgoederen aanwezig. Daarvan zijn Velserbeek, Lievendaal, Schoonenberg en Hoogergeest in beheer bij de gemeente. Beeckestein is in beheer bij Natuurmonumenten. Het beheer van Waterland gaat over naar Natuurmonumenten.

In het zuiden zijn het Burgemeester Rijkenspark (oud parkbos) en de parkzone nabij het station van Santpoort-Noord de voornaamste groenstructuren die in beheer van de gemeente. Tussen de landgoederen en rond de bebouwde kom ligt een vrij kleinschalig agrarisch landschap met akkertjes, volkstuinen en paardenweides. Dit is het oranje-roze gemarkeerde gebied in afbeelding 4.

Velserbroek

Velserbroek is gebouwd in het vlakke polderland. Het grootste deel van de bebouwing nog vrij jong. De gemeente heeft hier veel singels in beheer. Aan de zuidoostkant van Velserbroek ligt een moeraszone/helofytenfilter die in beheer is bij de gemeente.

Aan de zuidkant van de bebouwing van Velserbroek ligt het recreatieterrein Westbroekplas, bestaande uit een vrij recent aangelegde plas omringd door ligweides, strandjes en bosschages. Ten zuiden daarvan ligt het Fort Benoorden Spaarndam. Ten westen daarvan ligt een bebost terrein.

Recreatiegebied Spaarnwoude

Het recreatiegebied Spaarnwoude ligt deels in de gemeente Velsen en deels in de gemeente Haarlemmerliede en Spaarnwoude. Binnen de gemeente Velsen maken twee relatief jonge droogmakerijen Oosterbroek en Buitenhuisen (1870) deel uit van het terrein. Polder Buitenhuisen wordt begrensd door Zijkanaal B en Zijkanaal C. De zijkanalen hebben lokaal een strook met rietvegetaties begroeid oeverland. De polders zijn in de jaren '60 en '70 van de vorige eeuw van landbouwpolders naar overwegend recreatiegebied omgevormd. Hierin wisselen landschappelijk open delen (zoals een golfbaan) en meer gesloten delen (met loofbosaanplant) elkaar af. Er zijn diverse recreatievoorzieningen, zoals een overdekte skibaan. Een deel van het terrein

wordt gebruikt voor festivals (zoals Dance Valley). Recreatiegebied Spaarnwoude is in beheer bij het Recreatieschap Noord-Holland.

Afbeelding 5. Kleinschalig stadsgroen Velsen Noord

2 Aanpak literatuurstudie

2.1 Databases en beschikbaarheid

In Nederland wordt door verschillende instanties, organisaties en verenigingen (systematisch) onderzoek gedaan naar het voorkomen van dieren en planten. De meeste informatie wordt nog altijd verzameld door vrijwilligers, al dan niet als lid van een natuurclub als IVN en KNNV. Slechts een deel van hun waarnemingen komt uiteindelijk terecht in databases van bijvoorbeeld www.telmee.nl en www.waarneming.nl. Deze databases maken deel uit van de Nationale Database Flora en Fauna van het GaN² (de NDFF). De NDFF omvat tevens de databases van PGO's³ zoals bijvoorbeeld SOVON (vogelonderzoek) en RAVON (vissen-, amfibieën- en reptielenonderzoek). Deze gegevens zijn deels openbaar toegankelijk en deels tegen betaling op te vragen. Veel kennis zit uitsluitend in het hoofd van de natuurliefhebber en het kan daarom lonen om in specifieke gevallen een lokaal deskundige te raadplegen.

Landelijk opererende terreinbeheerders als Natuurmonumenten en Staatsbosbeheer, maar ook overheden als Rijkswaterstaat, provincies en gemeenten laten onderzoek uitvoeren naar het voorkomen van beschermde soorten. Deze onderzoeken worden deels door eigen medewerkers uitgevoerd en deels uitbesteed aan bijvoorbeeld ecologische advies- en inventarisatiebureau's. Ook deze informatie komt slechts gedeeltelijk in de NDFF terecht.

Hoewel steeds meer informatie online wordt ingevoerd via centrale invoer portals als www.telmee.nl en www.waarneming.nl is een belangrijk deel van de inventarisatiegegevens beschikbaar in grijze literatuur en daarmee niet makkelijk toegankelijk. Via Natuurloket kan inzicht worden verkregen in welke informatie digitaal beschikbaar is. De onderliggende gegevens zijn echter niet via Natuurloket in te zien, maar moeten worden aangevraagd. Deze informatie was tot voor kort verspreid over diverse instanties. De Gegevensautoriteit Natuur (GaN) heeft met de Nationale Database Flora en Fauna (NDFF) gezorgd voor één loket voor verspreidingsgegevens. Via websites als www.zoogdieratlas.nl en www.vissenatlas.nl zijn gegevens tot op kilometerhok niveau te bekijken. Via www.telmee.nl zijn gegevens voor alle soorten te bekijken op 5x5 kilometerniveau. Kaarten van de verspreiding van strikt beschermde soorten uit deze drie portals zijn opgenomen in bijlage 4). Voor www.waarneming.nl geldt dat nog niet alle data is opgenomen, maar dat (een deel van) de data op puntniveau kan worden bekeken. Voor gemeente Velsen is ten behoeve van de voorliggende rapportage de database opgebouwd conform het format van de NDFF.

² Gegevens Autoriteit Nederland

³ Particuliere Gegevensverzamelende Organisaties

2.2 Ontbrekende informatie in relatie tot beheer

Vaak komen soorten voor dankzij het gevoerde reguliere beheer. Zo kan het afvoeren van maaisel leiden tot verschraling, die vestiging van zeldzame planten mogelijk maakt. Soms komen soorten (nog steeds) voor ondanks het gevoerde beheer en kunnen of worden verbodsbepalingen overtreden. Zo kan bij het schonen van sloten in de lente een groot deel van de eiafzetplaatsen verloren gaan en/of (jonge) vis sterven wanneer ze met schoonsel op de kant eindigen. Op locaties waar dit aan de orde is of wordt vermoed, dan is het opvragen van bestaande gegevens aan te bevelen (indien beschikbaar) (zie paragraaf 5.3). Als blijkt dat een strikt(er) beschermde soort inderdaad voorkomt en verbodsbepalingen worden overtreden, dan is het nodig dat expliciet rekening wordt gehouden met de betreffende soort bij het uitvoeren van beheer. Het aanpassen van beheer aan de betreffende soort is dan nodig. Wanneer blijkt dat geen of onvoldoende gegevens beschikbaar zijn kan aanvullend onderzoek worden uitgevoerd om de aanwezigheid, verspreiding en effecten in kaart te brengen of maatregelen nodig zijn (zie verder hoofdstuk 5.3).

2.3 Onderzoek uitgevoerd in opdracht van de gemeente Velsen.

De gemeente Velsen heeft in de loop der jaren meerdere onderzoeken laten uitvoeren om ruimtelijke ontwikkeling te toetsen aan de Flora- en faunawet (zie literatuurlijst en globale kaart van waar dit onderzoek plaatsvondt in bijlage 5). Veel van deze onderzoeken betroffen zogenaamde *quick scans*. Daarbij wordt op basis van een eenmalig veldbezoek in combinatie met literatuurstudie en *expert judgement* een beoordeling van de effecten vastgesteld.

Soms levert een *quick scan* (nieuwe) waarnemingen op van beschermde soorten, maar vaak heeft een plangebied geen betekenis voor beschermde soorten of leveren literatuurstudie en *expert judgement* voldoende informatie op zodat geen aanvullend onderzoek nodig is. Ondanks het grote aantal *quick scans* is de hoeveelheid data van daadwerkelijk waargenomen beschermde planten en dieren daarom zeer beperkt.

Als in een onderzoek het effect van de ingreep onvoldoende in te schatten bleek, is in een aantal situaties aanvullend onderzoek uitgevoerd. Bij dergelijke inventarisaties zijn vaak wél bruikbare data verzameld.

2.4 Andere informatiebronnen

Voor veel soortgroepen zijn *verspreidingsatlassen* uitgebracht die inzicht geven over de verspreiding van soorten in Nederland, of een provincie. Het schaalniveau van deze atlassen is doorgaans op kilometerhokniveau (1x1 km) of uurhokniveau (5x5 km). Deze informatie geeft een goede indicatie of een soort regionaal voorkomt en plaatselijk verwacht kan worden, maar geeft geen uitsluitsel over de locatie waar de soort precies gezien is. Nadeel is dat sommige verspreidingsatlassen (sterk) verouderd zijn en daardoor slechts als indicatief en/of als 'historisch beeld' kunnen worden toegepast.

Een steekproefsgewijze check levert op dat er vrij veel informatie beschikbaar is over het voorkomen van beschermde soorten in de echte duingebieden, maar dat er nauwelijks gegevens beschikbaar zijn van de bebouwde kom en (zelfs van) de landgoederenzone.

Afbeelding 6. Bermen Velsen Noord

3 Verspreiding van beschermde soorten

3.1 Flora

Gegevens gemeente Velsen en literatuur

De duinterreinen die in beheer zijn bij de natuurbeherende organisaties zijn goed onderzocht op vegetatie en het voorkomen van specifieke soorten. Een beperkt deel van de gronden die in beheer zijn bij de gemeente is in het (recente) verleden onderzocht op beschermde flora. Beschikbare inventarisaties zijn Brandjes *et al*, 2003, Natuurbalans, 2006 en Smit *et al*, 2008.

Rond het Kennemermeer zijn beschermde planten in 2003 in kaart gebracht (Brandjes *et al*, 2003). In het IJmuiderduin is de zone rond de paden geïnventariseerd op het voorkomen van beschermde planten (Natuurbalans, 2006). De groenzones in Zeewijk zijn in 2001 onderzocht (geen beschermde soorten aangetroffen). Ook is langs het tracé van het geplande fietspad langs de Reindersweg geïnventariseerd op het voorkomen van beschermde planten (Smit *et al*, 2008) (buiten het beheergebied van de gemeente).

Op www.soortenbank.nl is per uurhok op te vragen welke plantensoorten voorkomen. Soortenbank.nl meldt de aanwezigheid van 796 soorten hogere planten uit de uurhokken (5x5 km) waarbinnen de gemeente Velsen ligt. Daar zitten 32 beschermde soorten tussen (zie tabel 1). FLORON is de PGO die zich landelijk bezig houdt met onder andere bescherming, onderzoek en monitoring van plantensoorten.

Hiaten

Van het voorkomen van beschermde soorten binnen de door de gemeente beheerde terreinen is weinig informatie beschikbaar.

Er ontbreekt momenteel kennis omtrent de aanwezigheid van beschermde soorten van muren en bestrating en het voorkomen van beschermde soorten in de landgoederenzone. De informatie over het voorkomen van beschermde planten kan van belang zijn bij uitvoering van onder andere maaibeheer en snoeien.

Uit de literatuurstudie blijkt dat het IJmuiderduin in 2002 door Nico Buiten geïnventariseerd is op het voorkomen van beschermde en bedreigde flora (Aukema, 2004). De resultaten van dit onderzoek waren niet beschikbaar bij de voorliggende studie. De Stichting Natuurwerkgroepen heeft mogelijk gegevens beschikbaar omtrent het voorkomen van beschermde soorten van het Kennemerstrand (www.kennemerstrand.nl).

Biotopen binnen gemeente Velsen

Binnen de gemeente Velsen zijn een aantal terreintypen met een eigen soorten-samenstelling te onderscheiden: zandige aan duin gerelateerde terreinen, park- en landgoedbossen, kleinschalig stadsgroen, gazons, natuurlijk grasland buiten duin, de stenen stad en singels en haar oevers.

Daarnaast zijn wierbegroeiingen te vinden langs de pieren en kademuren in het zoute deel van de gemeente. Deze vallen buiten het door de gemeente beheerde gebied.

Tabel 1 Beschermde soorten uit de uurhokken (5x5 km) binnen de gemeente Velsen (bron: soortenbank.nl, Haarlems Dagblad.nl) en hun voorkeursbiotoop. De bruin gemarkeerde soorten zijn soorten die als verwilderd worden beschouwd: deze waarnemingen liggen buiten het natuurlijke verspreidingsgebied.

	ffw tabel	duin	park- en landgoedbos	kleinschalig stadsgroen	natuurlijk grasland en zomen buiten duinen	gazon en gras	muren, kades, straten	singels en (natuurlijke) oevers	braakliggend
groenknolorchis*	3	x							
brede wespenorchis	1	x	x	x					
grote keverorchis	2	x	x	x					
gewone dotterbloem	1	x	x					x	
grasklokje	1	x	x		x				
wilde marjolein	2	x		x	x				
aardaker	1	x			x				
bijenorchis	2	x							
blauwe zeedistel	2	x							
brede orchis	2	x							
gevlekte orchis	2	x							
harlekijnorchis	2	x							
hondskruid	2	x							
honingorchis	2	x							
jeneverbes	2	x							
moeraswespenorchis	2	x							x
poppenorchis	2	x							
rechte driehoeksvaren	2	x					x		
rietorchis	2	x						x	x
ronde zonnedaauw	2	x							
slanke gentiaan	2	x							
waterdrieblad	2	x							
welriekende nachtorchis	2	x							
zwanenbloem	1	x						x	
zwartsteel	2	x					x		
daslook	1		x	x					
gewone vogelmelk	1		x	x	x	x			
grote kaardenbol	1		x	x	x				x
kleine maagdenpalm	1		x	x					
lange ereprijs	2		x	x	x				
gulden sleutelbloem	2		x						
stengellose sleutelbloem	2		x						
muurbloem	2						x		
steenbreekvaren	2						x		

*Strikt beschermd conform
bijlage II en IV van de
habitatrichtlijn

Beschrijving aanwezigheid per biotoop

Duin en zeereep

Het strand heeft nagenoeg geen begroeiing. In de zeereep kunnen kenmerkende soorten als zeeraket en biestarwegras (beide niet beschermd) in de aanspoelselgordel aanwezig zijn. De zeereep is begroeid met een helm, duinzwenkgras, zeemelkdistel en soorten als dauwbraam, bitterkruid en de voor Nederland zeldzame bitterkruidbremraap.

Ten oosten en zuiden van het Kennemermeer liggen op kleine schaal habitats die kenmerkend zijn voor vochtige duinvalleien, hier komen beschermde soorten voor als brede orchis, vleeskleurige orchis, moeraswespenorchis, parnassia slanke gentiaan, groenknolorchis en tal van Rode lijstsoorten (www.kennemerstrand.nl, Brandjes *et al.*,

2003). Op drogere delen van het Kennemerstrand is de blauwe zeedistel aanwezig (www.kennemerstrand.nl).

In het IJmuiderduin zijn allerlei duinvegetatietypen aanwezig, waaronder graslanden met soorten van het zeedorpenlandschap: oude duinlandschappen die door kleinschalig menselijk gebruik (zoals lokale beweiding) in de loop der eeuwen zijn beïnvloed. Typerende (niet beschermde) soorten zijn met name wondklaver, nachtsilene en het beschermde hondskruid. Andere soorten die hier voorkomen zijn kruipend stalkruid, schermhavikskruid, peen, glad walstro, gewone rolklaver en Jacobskruiskruid. Bij een inventarisatie van vier terreinen in Zeewijk (Brandjes et al., 2001) zijn geen beschermde soorten aangetroffen, sindsdien kan de situatie echter veranderd zijn. Beschermde soorten die in de droge vegetaties verwacht kunnen worden zijn: blauwe zeedistel, hondskruid, bijenorchis, aardaker, grote kaardenbol, en grasklokje. Blauwe zeedistel is in het buitenduin een algemeen voorkomende soort. In deze droge vegetaties kunnen verder diverse kenmerkende (niet beschermde) Rode lijst soorten voorkomen als grote tijm en bitterkruidbremraap. De waarnemingen van de beschermde en zeldzame soorten rechte driehoeksvaren en zwartsteel kunnen uit het duin afkomstig zijn, maar ook van groeiplaatsen op muren. Jeneverbes kent nog enkele groeiplaatsen in het duingebied, waaronder binnen de gemeente Velsen. Het is een zeer zeldzame soort van het duindistrict (Van der Meijden, 1990).

Sloten en oevers.

In het oosten van Velsen (Velserbroek, open delen binnenduintrand) liggen poldergebieden. In de poldergebieden komen enkele beschermde plantensoorten voor. In poldersloten is plaatselijk zwanenbloem aanwezig. Langs extensiever beheerde vochtige oevers kunnen ook rietorchis en gewone dotterbloem aanwezig zijn. Langs de sloten in het overige buitengebied kunnen verder beschermde soorten als waterdrieblad en gevlekte orchis voorkomen. De zwanenbloem is een langs sloten in Noord-Holland een algemeen voorkomende soort. De dotterbloem, waterdrieblad, gevlekte orchis en rietorchis zijn minder algemene soorten van vochtige gras- en rietlanden. Zwanenbloem komt regelmatig voor in Velserbroek, dotterbloem is incidenteel aangetroffen (Smit, 2002).

Parken en landgoederen

In de parken en landgoederen van Velsen kunnen beschermde stinzeplanten aanwezig zijn, waaronder de beschermde gewone vogelmelk, daslook, stengelloze- en gulden sleutelbloem. Stinzeplanten zijn kenmerkend voor landgoederen langs de binnenduintrand. Andere beschermde soorten die hier voor kunnen komen zijn brede wespenorchis, grote keverorchis (beide met name in ondergroei van kalkrijk bos), wilde marjolein (zomen) en grote kaardenbol (ruigtes, braakliggend terrein). De grote kaardenbol, wilde marjolein en de genoemde stinzeplanten worden nog steeds als tuinplant aangeplant. Zij kunnen in de parken en andere groengebieden voorkomen als verwilderde exemplaren. Aparte vermelding verdienen soortenrijke zoomvegetaties in de binnenduintrand met beschermde wilde marjolein en bijzondere soorten als kattenkruid, hartgespan, agrimonie en stinkende ballote.

Kleinschalig stadsgroen en gazons

In kleinschalig stadsgroen en intensief onderhouden gazons zijn meestal geen beschermde soorten aanwezig. Incidenteel kunnen soorten zoals brede wespenorchis en gewone vogelmelk aanwezig zijn in struwelen, langs hagen en (ruige) overhoekjes. Vanuit tuinen kunnen diverse klokjessoorten verwilderen, zoals prachtklokje, ruig klokje en akkerklokje, maar de soorten kunnen ook spontaan opduiken (zie kader omgaan met verwilderde planten). Ook lange ereprijs, gele helmbloem en kleine maagdenpalm verwilderen regelmatig. De groeiplaatsen van deze verwilderde soorten wordt niet beschermd omdat ze (ver) buiten het natuurlijke verspreidingsgebied van de soorten liggen en het niet aannemelijk is dat ze zich spontaan gevestigd hebben.

Beschermd of verwilderd?

Een aantal beschermde plantensoorten wordt door particulieren aangeplant in tuinen. Dergelijke aangeplante exemplaren vallen niet onder de wettelijke bescherming van de Flora- en faunawet. Echter, wanneer de planten zich echter voortplanten en verwilderen naar het omliggende kunnen onduidelijkheden ontstaan.

Een voorbeeld is de gele helmbloem die verwilderd uit tuinen, maar zich waarschijnlijk ook spontaan kan vestigen. Op het oog is geen verschil zichtbaar tussen spontaan gearriveerde wilde gele helmbloem en verwilderde tuinexemplaren. Wanneer niet met zekerheid bepaald kan worden of het gaat om verwilderde exemplaren of wilde exemplaren kunnen de planten het beste als beschermd beschouwd worden.

Verder speelt bij de afweging mee in welk biotoop de soort aangetroffen is. Zo kan een gele helmbloem die op een muur groeit een grotere waarde hebben dan een die tussen de straatstenen groeit. Op de muur indiceert de soort namelijk een geschikte locatie waar ook tal van andere zeldzame beschermde soorten (zoals enkele varensoorten) te verwachten zijn, terwijl dat bij een standplaats tussen het plaveisel maar zeer zelden het geval is.

De stenen stad: muren, kades, straten

Een bijzonder biotoop wordt gevormd door de *stenen muren en verhardingen*. Met name op de oudere muren die (vaak) voorzien zijn van kalkrijke metselspecie kunnen bijzondere muurplantvegetaties tot ontwikkeling komen. Zo is de Ruïne van Brederode een van de weinige locaties in Nederland waar de muurbloem nog te vinden is (www.trouw.nl/.../Ruine_van_Brederode_herbergt_zeldzame_muurbloem.html), maar ook veel andere minder algemene en zeldzame soorten (www.waarneming.nl).

Op oude muren kunnen beschermde varensoorten als steenbreekvaren verwacht worden. Binnen gemeente Velsen zijn waarnemingen bekend van rechte driehoeksvaren en zwartsteel, waarschijnlijk komen deze in duinbiotopen voor. Deze soorten zijn zeldzaam in Nederland. Van een aantal soorten van muren zijn geen waarnemingen bekend, maar deze kunnen wel degelijk aanwezig blijken te zijn.

Het gaat om soorten als tongvaren en de zeldzame schubvaren, klein glaskruid, stijf hardgras en gele helmbloem. Deze kunnen zowel op muren verwacht worden als tussen de bestrating. Sommige kunnen daarnaast ook op duinhellingen groeien.

3.2 Beschermde vissoorten

Gegevens gemeente Velsen en literatuur

De gemeente Velsen kent een grote diversiteit aan watertypen: de zoute Noordzee, het brakke en zoete Noordzeekanaal, duinplassen als Kennemermeer, vijvers in de landgoederen zone en polderwateren en stadswateren in het oostelijk deel van de gemeente. Dit maakt de aanwezigheid van een grote diversiteit aan vissoorten mogelijk. Er zijn nagenoeg geen gegevens beschikbaar van waarnemingen van beschermde soorten binnen de gemeente (De Nie, 1997, vissenatlas.nl).

De gemeente heeft zelf een deel van de zoete wateren in beheer. Uit deze zoete polderwateren zijn incidentele waarnemingen bekend van vier strikt(er) beschermde soorten: kleine modderkruiper, bittervoorn, gibel en rivierdonderpad (De Nie, 1997, raven.nl, vissenatlas.nl). RAVON is de PGO die zich landelijk bezig houdt met onder andere bescherming, onderzoek en monitoring van zoetwatervissoorten. Landschap Noord-Holland en RAVON zijn momenteel samen bezig met het maken van een atlas van de vissen van de Provincie Noord-Holland en streven naar het verzamelen van zoveel mogelijk data.

Hiaten

Er zijn geen gebiedsdekkende onderzoeksgegevens beschikbaar over de verspreiding van beschermde vissoorten. Bij de afstemming van de uitvoering van beheer aan sloten is deze informatie wel nodig.

Beschrijving van het habitat in de gemeente

In IJmuiden is nagenoeg geen open water aanwezig. In Velsbroek is het enige door de gemeente beheerde water te vinden in het Wijkroogpark. Dit is geschikt voor de bovengenoemde beschermde vissoorten, maar is ligt vrij geïsoleerd. Het is onbekend of daadwerkelijk beschermde soorten voorkomen in het Wijkroogpark.

In de binnenduinrand zijn vijverpartijen aanwezig op landgoederen. In de meeste gevallen vormen deze wateren minder geschikt leefgebied voor beschermde vissoorten vanwege beschaduwing, bladval en de geïsoleerde ligging.

In de stadssingels en in de helofytenfilter van Velsbroek kunnen kleine modderkruiper, bittervoorn, gibel en rivierdonderpad aanwezig zijn.

In de open poldergebieden zijn kleine modderkruiper, bittervoorn, gibel en rivierdonderpad te verwachten. In het Noordzeekanaal daarnaast uit zee binnentrekkende exemplaren rivierprik, zeeprik, fint en brakwatergrondel. In de buitenhavens van IJmuiden is verder een reeks van beschermde vissoorten van zoute en brakke wateren te verwachten. De inschatting voor mogelijk voorkomende soorten is gemaakt op basis van onderzoek in de Hartelhaven in Rotterdam, die vergelijkbare biotopen voor vissen biedt als de buitenhavens van IJmuiden.

Tabel 2 Bekende en verwachte beschermde vissoorten in de gemeente Velsen en hun voorkeursbiotoop.

	ffw tabel	Zout en brak water*	Kanalen	Polderwater	Stadssingels	Vijvers op landgoederen	Duinplassen
Bittervoorn	3		x	x	x		
Kleine modderkruiper	2		x	x	x		
Rivierdonderpad	2		x	x	x		
Giebel	2		x	x	x	x	
Rivierprik	3	x	x				
Zeeprik	2	x	x				
Fint	2	x					
Botervis	2	x					
Brakwatergrondel	2	x					
Dikkopje	2	x					
Glasgrondel	2	x					
Grote zeenaald	2	x					
Groene zeedonderpad	2	x					
Harnasmannetje	2	x					
Kleine zeenaald	2	x					
Slakdolf	2	x					
Zwartbekgrondel	2	x					
Adderzeenaald	2	x					
Kleine pieterman	2	x					
Schurftvis	2	x					
Koornaarvis	2	x					

*inschatting vissoorten op basis van visgegevens uit de vergelijkbare Hartelhaven, Rotterdam

3.3 Amfibieën

Gegevens gemeente Velsen en literatuur

In de gemeente Velsen zijn kleine watersalamander, gewone pad, bruine kikker, bastaardkikker, meerkikker en de strikt beschermde rugstreeppad aanwezig (ravn.nl).

De rugstreeppad is bekend uit Kennemermeer (Brandjes *et al.*, 2003) en uit wateren nabij begraafplaats De Biezen (Kruizen, 2004). RAVON is de PGO die zich landelijk bezig houdt met onder andere bescherming, onderzoek en monitoring van amfibieën.

Hiaten

De rugstreeppad is in de binnenduintrand mogelijk op meer locaties aanwezig dan tot nu toe bekend is. Bovendien kan het terreingebruik van de soort relatief snel veranderen, zodat oudere waarnemingen na verloop van tijd geactualiseerd moeten worden. Bij uitvoering van slootbeheer en ruimtelijke ontwikkeling rond het landhabitat is deze informatie waardevol.

Beschrijving van het habitat in de gemeente

De rugstreeppad kan verwacht worden in het duingebied, in open kleinschalig landschap in de binnenduintrand en poldergebieden bij Velsbroek. In de stadgrachten van Velsbroek wordt de soort niet verwacht: de grachten zijn te diep en bevatten vissen.

De overige amfibiesoorten zijn overal te verwachten waar wateren aanwezig. Gewone pad en kleine watersalamander kunnen in parken, tuinen, poldergebieden en duinen aanwezig zijn. Bruine kikker komt minder vaak in tuinvijvers voor, maar is zeker te verwachten in de bosrijke binnenduintrand. De middelste groene kikker zal wat vaker in watergangen in het open (polder)gebied aanwezig zijn.

Tabel 3 Beschermde amfibiesoorten in de Gemeente Velsen en hun voortplantings-
wateren.

	ffw tabel	Kanalen	Polderwater	Stadssingels	Vijvers op landgoederen	Duinplassen
rugstreeppad	3		x			x
gewone pad	1	x	x	x	x	x
bruine kikker	1		x	x	x	x
bastaardkikker	1		x	x	x	x
meerkikker	1	x	x	x		
kleine watersalamander	1		x	x	x	x

3.4 Reptielen

Zandhagedis

In Zuid-Kennemerland komt een grote populatie van de zandhagedis voor (Ravon.nl). Ook uit de duin(achtige) terreinen van de gemeente Velsen zijn waarnemingen bekend. In de gemeente Velsen is de zandhagedis aanwezig. De soort is bekend uit de duinterreinen rond Kennemermeer (Brandjes *et al.*, 2003), het IJmuiderduin (Aukema, 2004), een terreintje bij Zeewijk (Brandjes *et al.*, 2001; Smit, 2001). De soort is ooit met enkele exemplaren waargenomen op het Blokkenterrein aan Badweg, maar is daar de laatste jaren niet meer gezien (mond. med. G.F.J. Smit).

Het strand is ongeschikt voor de soort vanwege het ontbreken van begroeiing. In de groenzone langs de Heerenduinweg (Goethem en Maassen, 2009) is de soort niet aangetroffen.

De afgelopen jaren neemt de zandhagedis toe in de duinen (ravon.nl). Daarom is het mogelijk dat binnen geschikte (rand)biotopen bij Zeewijk inmiddels nieuwe territoria van zandhagedissen gevestigd zijn.

Hiaten

Het voorkomen van de zandhagedis binnen de gemeente is redelijk goed bekend. Het is onbekend of Zeewijk inmiddels gekoloniseerd is door de zandhagedis. Bij uitvoering van het maai- en snoei-beheer kunnen verbodsbepalingen overtreden worden ten aanzien van de zandhagedis.

Hazelworm

Er zijn waarnemingen bekend van de hazelworm uit de Kennemerduinen binnen de gemeente Velsen. De hazelworm is hier begin vorige eeuw geïntroduceerd (informatie Natuurmonumenten). Waarnemingen zijn bekend van onder andere Duin en Kruidberg. De soort vindt potentieel geschikt habitat in de open loofbossen in de binnenduinstrand, zoals die op de landgoederen en parken te vinden zijn.

Hazelwormen zijn gevoelig voor versnippering en aangenomen mag worden dat de wegen langs Zuid-Kennemerland (zoals de Herenduinweg) een onoverkomelijke barrière vormen. Het is daarom niet aannemelijk dat de soort voorkomt in de groengebieden binnen het stedelijk gebied.

Hiaten

Er zijn geen waarnemingen bekend uit groengebieden die door gemeente Velsen worden beheerd. Op termijn kan de hazelworm mogelijk gebieden als de landgoederenzone bereiken, waar zeer geschikt biotoop aanwezig is. De hazelworm is echter een soort die zich erg traag verspreidt en gevoelig is voor versnippering. Daardoor is de kans dat het nieuwe leefgebieden in de gemeente gekoloniseerd worden laag.

Ringslang

De ringslang is niet bekend uit de Gemeente Velsen, maar kan de gemeente mogelijk in de toekomst gaan bereiken vanuit populaties in polders en parken aan de zuidkant van Amsterdam. De soort zou onder andere in de duinen en Recreatiegebied Spaarnwoude geschikt leefgebied kunnen vinden.

RAVON is de PGO die zich landelijk bezig houdt met bescherming, onderzoek en monitoring van reptielen

Tabel 4 Beschermde reptielen in de Gemeente Velsen en hun voorkeursbiotopen.

	ffw tabel	open duinen	duinstruweel	duinbos	landgoedbos
hazelworm	3			x	x
zandhagedis	3	x	x		

3.5 Grondgebonden zoogdieren

Gegevens gemeente Velsen en literatuur

Uit de gemeente Velsen zijn waarnemingen bekend van de strik beschermde boommarter, eekhoorn en damhert uit het duingebied (zoogdieratlas.nl). Uit de haven en de kustzone zijn waarnemingen bekend van gewone zeehond, grijze zeehond en bruinvis (zoogdieratlas.nl, Korstanje, 2004). Daarnaast zijn een aantal algemene soorten van tabel 1 aanwezig (zoogdieratlas.nl). De Zoogdierverseniging houdt zich op landelijk niveau bezig met bescherming, onderzoek en de verspreiding van zoogdieren. In Noord-Holland houdt de NOZOS zich bezig met het voorkomen van zoogdieren. De VLEN is een landelijke werkgroep die zich met vleermuizen bezig houdt.

Hiaten

Bij beheer van bosschages in de landgoederenzone is het belangrijk kennis te verzamelen omtrent de recente verspreiding van eekhoorn en boommarter. Deze is mogelijk deels beschikbaar bij de Zoogdierverseniging. De riet- en moerasvegetaties rond Zijkanaal B (buiten beheergebied gemeente) vormen geschikt habitat voor de uit de regio bekende waterspitsmuis en noordse woelmuis. Bij uitvoering van beheer en ruimtelijke ingrepen in deze zones is het van belang te weten of de soorten daadwerkelijk voorkomen.

Tabel 5 Beschermde grondgebonden zoogdieren in de gemeente Velsen en hun biotopen.

	ffw tabel	zee	open duin	duinbos	landgoedbos en park	Parkbos Spaarnwoude	kleinschalig stadsgroen	(riet)moeras en oevers	braakliggend terrein	graslandpolders
bruinvis	3	x								
grijze zeehond	3	x								
gewone zeehond	3	x								
boommarter	3			x	x	x				
eeekhoorn	2			x	x					
damhert	2		x	x						
waterspitsmuis	3							x		
noordse woelmuis	3							x		
dwergmuis	1		x					x	x	
bunzing	1					x		x		x
dwerfspitsmuis	1		x					x		
haas	1		x						x	x
ree	1			x	x	x				
konijn	1		x	x	x	x			x	
egel	1			x	x	x			x	
veldmuis	1		x			x	x	x		x
mol	1			x		x	x	x	x	x
rosse woelmuis	1			x	x	x	x	x	x	
gewone bosspitsmuis	1		x	x	x	x	x	x	x	
vos	1		x	x	x	x		x	x	x
wezel	1		x	x	x	x	x	x	x	x
bosmuis	1		x	x	x	x	x	x	x	x
hermelijn	1		x	x	x	x	x	x	x	x

Beschrijving van het biotoop in de gemeente Velsen

In het duingebied van Natuurmonumenten (Zuid-Kennemerland) is de boommarter aanwezig (zoogdieratlas.nl). Er zijn nog geen waarnemingen uit het beheergebied van de gemeente Velsen. Eerste waarnemingen in de duinstrook van Kennemerland stammen van rond 1990, maar vanaf 2005 namen de aantallen waarnemingen toe.

(<http://www.haarlemsdagblad.nl/nieuws/regionaal/article374924.ece>). Verder zijn er waarnemingen uit de duinen ten noorden van het Noordzeekanaal De soort kan zich in de toekomst mogelijk uitbreiden naar de landgoedbossen en parken in de binnenduinstrand. Op termijn kan Recreatiegebied Spaarnwoude ook geschikt biotoop vormen. Dit kan versneld worden door nestkasten op te hangen, zoals in bossen in de Flevopolder gedaan is.

Boommarter is een mobiele soort die helaas vaak verkeersslachtoffer wordt. Daarom vormen wegen, de bebouwing van Driehuis en Santpoort en in mindere mate de spoorlijn vormen een belemmering voor de boommarter om gemakkelijk buiten het duingebied bossen elders te koloniseren.

De eekhoorn komt plaatselijk voor in bossen rond Velsen (Smit *et. al.*, 2003), maar er zijn ook waarnemingen uit de bebouwing en landgoederen van de binnenduinstrand (zoogdieratlas.nl).

Het damhert is ooit uitgezet in de duinen en wordt daarnaast in diverse hertenkampjes gehouden. In de door de gemeente beheerde gebieden is de soort in de vrije natuur niet te verwachten.

Van de strikt beschermde waterspitsmuis en noordse woelmuis zijn geen waarnemingen bekend uit gemeente Velsen. De noordse woelmuis is bekend uit kilometerhokken ten oosten en noorden van recreatiegebied Spaarnwoude (zoogdieratlas.nl). De soorten zijn mogelijk aanwezig in de moeraszones in de omgeving van Zijkanaal B. Dit biotoop is ook geschikt voor de aardmuis en veldmuis. Binnen het beheergebied van de gemeente worden noordse woelmuis en waterspitsmuis niet verwacht.

Algemeen voorkomende soorten zoogdieren zijn in alle groengebieden van Velsen te verwachten. Het gaat hierbij om soorten kleine zoogdieren als veldmuis (grazige vegetaties), bosmuis, rosse woelmuis, huisspitsmuis en bosspitsmuis (opgaande vegetaties en beplantingen) en dwergmuis (ruigten). De dwergspitsmuis komt onder andere voor in duinbegroeiingen, de rosse woelmuis komt voor in bosrandvegetaties langs de binnenduinrand, de woelrat is bekend van oevers met hoge, ruige oevervegetaties. Andere zoogdieren die binnen de groengebieden van Velsen algemeen voor zullen komen zijn egel, konijn, haas en mol. Ook marterachtigen als wezel, bunzing en hermelijn komen in de regio van Velsen voor en zijn behalve in de natuurterreinen ook te verwachten in groengebieden langs de randen van het stedelijk gebied op plaatsen met voldoende schuilmogelijkheden (opgaande ruigten en dichte beplantingen).

Reeën komen vrijwel overal buiten het stedelijk gebied voor waar enige dekking te vinden is. Ze hebben voorkeur voor loof- of gemengd bos met enige ondergroei, afgewisseld door met akkers en weilanden. Boszomen zijn favoriet, hierin beschikken ze over zowel voedsel (weiland, kruidenzomen) als vluchtmogelijkheden (de dekking van het bos) (Lange *et al.*, 1994). Reeën zijn bekend van Zuid-Kennemerland en Spaarnwoude. Ten noorden van het Noordzeekanaal zijn geen reeën aanwezig in de duinen.

De vos komt buiten het stedelijk gebied voor in Zuid-Kennemerland en mogelijk in Spaarnwoude. Er zijn waarnemingen bekend uit Velsen, echter voor zover bekend zijn binnen het stedelijk gebied geen burchten aangetroffen.

De waarnemingen van gewone- en grijze zeehond en bruinvis betreft waarnemingen van zwervende dieren (zie ook www.waarneming.nl). Er is geen (stabiele) populatie permanent langs de kust bij Velsen aanwezig.

3.6 Vleermuizen

Gegevens gemeente Velsen en literatuur

Binnen gemeente Velsen zijn waarnemingen van zeven soorten vleermuizen bekend (zie bijlage 2 voor verspreidingskaartjes zoogdieren) op zoogdieratlas.nl: baardvleermuis, meervleermuis, watervleermuis, dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, rosse vleermuis, laatvlieger en gewone grootoorvleermuis (zoogdieratlas.nl, Kaptein, 1995).

Hiaten

Er zijn nauwelijks gegevens beschikbaar omtrent het voorkomen van vleermuizen in het stedelijk gebied. Bij uitvoering van eenvoudig snoei-beheer worden niet snel overtredingen van verbodsbepalingen verwacht. Dit kan wel plaatsvinden bij ingrepen ruimtelijke ontwikkeling, plaatsen van verlichting langs vliegroutes en ingrijpend onderhoud in bossen of bomenlanen zoals het kappen van bomen en dergelijke.

Naar verwachting is met name uit de winterobjecten (bunkers, ijskelders en de Ruïne van Brederode) binnen de gemeente vrij goed bekend welke vleermuizen aanwezig zijn. Deze gegevens zijn beschikbaar via terreinbeherende organisaties, lokale natuurorganisaties en de data die via de Zoogdiervereniging aan de NDFF is toegevoegd.

In het kader van de voorliggende studie zijn gegevens omtrent het voorkomen van vleermuizen in winterobjecten niet meegenomen omdat de data tegen betaling zijn op te vragen.

Tabel 6 Voorkomen van vleermuizen in de Gemeente Velsen, locatie van hun verblijfplaats, overwintering in winterobjecten zoals forten, bunkers en (ijs)kelders en of de soort foerageert in parken en stedelijke omgeving.

	ffw tabel	overwintering in winterobject	zomerverblijfplaats in bebouwing	verblijfplaats in boom	foerageren in parken en stedelijke omgeving
baardvleermuis	3	x	x	x	x
gewone dwergvleermuis	3	soms	x		x
ruige dwergvleermuis	3	soms	x	x	x
gewone grootoorvleermuis	3	x	x	x	x
watervleermuis	3	x		x	x
meervleermuis	3	x	x		
rosse vleermuis	3			x	x
laatvlieger	3		x		x

Baardvleermuis

De baardvleermuis wordt gemeld uit één kilometerhok uit het duingebied van Natuurmonumenten (zoogdieratlas.nl). De waarneming heeft mogelijk betrekking op overwinterende dieren in bunkers. Er zijn geen kraamkolonies bekend uit de gemeente Velsen.

Meervleermuis

Er zijn diverse waarnemingen bekend van meervleermuis uit gemeente Velsen (zoogdieratlas.nl). Dit betreft naar verwachting zowel waarnemingen van foeragerende dieren als van overwinterende dieren in winterobjecten.

Kapteyn (1995) meldt voornamelijk overwinterende vleermuizen uit winterobjecten (bunkers) in het duingebied. De soort heeft zijn kraamkolonies in gebouwen en foerageert boven grotere waterlopen in poldergebieden en moerassen. Het is mogelijk dat kraamkolonies van de meervleermuis binnen de gemeente bevinden.

Watervleermuis

De watervleermuis is bekend uit diverse kilometerhokken uit de gemeente. De soort is overwinterend in bunkers aanwezig (Kapteyn, 1995). De ijskelder van landgoed Beeckestein wordt gebruikt als overwinteringlocatie (Kruijsen, 2004) evenals de Ruïne van Brederode (waarneming.nl). Tevens zijn in oude bomen met holten in de landgoederen en parken van de binnenduintrand kraamkolonies te verwachten. De (besloten) wateren in de binnenduintrand hebben naar verwachting betekenis als foerageergebied voor de watervleermuis.

Gewone dwergvleermuis

De gewone dwergvleermuis (de talrijkste en meest algemene soort van Nederland) is in Velsen met name foeragerend in de binnenduintrand aangetroffen, maar kan ook bijna overal in de bebouwde kom van IJmuiden en Velsen Noord verwacht worden. Korstanje (2007) meldt de aanwezigheid van foeragerende gewone dwergvleermuizen in het bedrijventerrein Oud IJmuiden.

Gewone dwergvleermuis heeft kraamkolonies in bebouwing, zowel binnen in de steden als in het buitengebied. De soort kan op vrijwel alle (luwe) plekken waargenomen worden, vooral nabij open water, singels, houtwallen en lanen in steden en dorpen en langs bosranden (Limpens *et al*, 1997).

Ruige dwergvleermuis

De ruige dwergvleermuis is een soort die zowel in stedelijke parklandschappen als in het half open buitengebied voorkomt. Hij is in de gemeente Velsen voornamelijk aangetroffen in de binnenduinrand. Sterk versteende omgevingen en open gebieden zijn minder in trek. Ruige dwergvleermuis heeft nagenoeg geen kraamkolonies in Nederland (Kapteyn, 1995). Gedurende de nazomer en najaar baltsen dieren in Nederland. Deze baltslocaties kunnen in holtes in allerlei typen bosschages worden aangetroffen.

Rosse vleermuis

De rosse vleermuis is bekend uit de binnenduinrand (zoogdieratlas.nl). De soort heeft zijn (kraam)kolonies in boomholtes zoals die met name op de landgoederen en parken in de binnenduinrand te vinden zijn. De rosse vleermuis foerageert echter graag in open waterrijk landschap en jaagt op relatief grote afstand van bomenrijen, veelal boven water of moeras. Zo foerageren rosse vleermuizen bij recreatiegebied Spaarnewoude (Kruijsen, 2004). Rosse vleermuizen zijn sterke vliegers, ze kunnen met gemak tientallen kilometers per nacht migreren tussen de verblijfslocatie en de foerageergebieden.

Laatvlieger

De laatvlieger is voornamelijk bekend uit het zuidelijke deel van de binnenduinrand (zoogdieratlas.nl). De laatvlieger is een grote soort van open tot half open landschap als (vochtige) graslanden, weilanden, kanalen, vaarten, tuinen en parken met vijvers. De soort heeft zijn kolonies in gebouwen. Korstanje (2007) meldt foeragerende laatvliegers in bedrijventerrein Oud IJmuiden.

Gewone grootoorvleermuis

De gewone grootoorvleermuis is bekend uit de binnenduinrand en uit het duingebied van Natuurmonumenten (zoogdieratlas.nl). De grootoorvleermuis kan zowel kolonies hebben in bomen als in gebouwen. In de watertoren in het Watertorenpark trof Smit (2005) foerageersporen en keutels van een of enkele grootoorvleermuizen aan. Ook is een winterwaarneming van deze soort bekend uit de Ruïne van Brederode (waarneming.nl). De soort foerageert in een besloten landschap, zoals dat in de binnenduinrand met name bij de landgoederen te vinden is.

Afbeelding 7. Watertorenpark

3.7 Vogels

De gemeente Velsen heeft een grote diversiteit aan vogelsoorten: kust- en zeesoorten, soorten van duinen en struwelen, van naaldbossen, loofbossen en soorten van bebouwde omgeving en weidevogels (Sovon, 2002). SOVON is de PGO die zich landelijk niveau bezighoudt met bescherming, onderzoek en monitoring van vogels.

Hiaten

De informatie uit de broedvogelatlas (SOVON, 2002) is op een groot schaalniveau (5 bij 5 kilometer). Er is waarschijnlijk bij SOVON, plaatselijke vogelwerkgroepen en terreinbeherende organisaties redelijk veel bekend omtrent het voorkomen van broedvogels in de gemeente. Deze gegevens zijn echter niet beschikbaar bij de gemeente, waardoor het niet goed in te schatten valt waar eventuele hiaten in kennis aanwezig zijn. Bij uitvoering van kap- en snoei-beheer kunnen verbodsbepalingen ten aanzien van vogels overtreden worden. De meeste kunnen eenvoudig voorkomen worden door buiten het broedseizoen te werken. Speciale aandacht vereisen soorten met een jaarrond beschermde nestplaats (zie wettelijk kader, bijlage 1).

Kustsoorten en pioniers

Binnen de gemeente Velsen komen kustvogels als kleine mantelmeeuw, stormmeeuw en zilvermeeuw tot broeden op daken in onder andere Oud-IJmuiden (Korstanje, 2007) en op het Middensluiseland (Brandjes, 2006). Ook de kust- en weidevogel scholekster

komt op platte daken tot broeden. In het beheergebied van de gemeente Velsen zelf wordt in meer of mindere mate gefoerageerd door deze soorten, maar ze broeden er niet, omdat ze overal verstoring van mensen, honden en de vos kunnen verwachten. Op braakliggende terreinen met voldoende omvang en in de duindelen van het beheergebied kunnen tijdelijk groepen kustvogels en trekvogels rusten. Plevieren als bontbekplevier, kleine plevier, visdief en kust- en weidevogelsoorten als kluut, kievit en tureluur kunnen op dergelijke terreinen ook tot broeden komen. In zandlichamen op braakliggende terreinen kunnen oeverzwaluwen zich vestigen. Het gebruik van braakliggend terrein door broedvogels is sterk afhankelijk van de mate waarin een gebied begroeid is. Soorten van open vegetaties verdwijnen weer als het gebied dichtgroeit en maken daarmee plaats voor soorten van struweel en open bos.

Open duingebied

Het open duingebied was ooit het domein van konijnenholen bewonende soorten als tapuit, bergeend en steenuil. Deze soorten zijn bijna overal in het duingebied achteruit gegaan. Hetzelfde geldt voor de wulp. De broedvogelatlas maakt alleen nog melding van broedgevallen van de tapuit. De teruggang van bovengenoemde soorten hangt samen met factoren als vergrassing, aanwezigheid van de vos en afname in dichtheden van het konijn.

In de struwelen zijn soorten als roodborsttappuit, paapje, kneu, nachtegaal, braamsluiper, grasmus en heggemus te verwachten. De eerste vier bovengenoemde soorten zijn Rode lijst-soorten. De kneu is in het duingebied langs de Reijndersweg gezien (Poot *et al.*, 2006). Baardmannetje, blauwborst, nachtegaal en roodborsttappuit zijn bekend uit de omgeving van Kennemermeer (www.kennemerstrand.nl).

Loofbos en gemengd bos

In het beheergebied van de gemeente Velsen liggen enkele oude loofbossen in de binnenduinrand. Dergelijke bossen kennen vaak een grote diversiteit aan vogels.

De oude bomen bieden ruimte aan holenbroeders als grote bonte specht, groene specht, zwarte specht, kleine bonte specht, bosuil, holenduif, boomklever en kauw. De zangvogelsoorten omvat niet alleen algemene soorten als vink en zwartkop, maar ook kritischer soorten als appelvink, wielewaal, goudvink, grote lijster, grauwe vliegenvanger en gekraagde roodstaart. Naar verwachting is een diversiteit aan mezensoorten te verwachten, zoals matkop, glanskop, zwarte mees, koolmees en pimpelmees. Verder zijn roofvogels zoals havik, sperwer, buizerd en boomvalk te verwachten.

Stedelijk groen

Omdat stedelijk groen meestal beperkt van omvang is en er veel verstoring plaatsvindt, komen kritische vogelsoorten veelal niet voor. Toch kunnen ook in kleinere groenstructuren veel broedvogels aanwezig zijn, vooral wanneer ze op korte afstand liggen van grotere groengebieden en/of een diverse vegetatiestructuur hebben.

Algemene soorten als koolmees, pimpelmees, spreeuw, merel, ekster, winterkoning, boomkruiper, heggemus en zanglijster zijn allerlei kleinschalig stadsgroen. Boomvalk, ransuil en spotvogel kunnen in (grotere) bospercelen in de bebouwde kom worden verwacht.

Op gazons en andere graslanden in parkzones zijn nagenoeg nooit broedvogels aanwezig: er is teveel verstoring (honden, recreatie).

Bij watergangen zijn algemene watervogels te verwachten zoals wilde eend, meerkoet, waterhoen en knobbelzwaan. In bredere rietkragen langs singels kunnen kleine karekiet en soms ook rietzanger of rietgors voorkomen. Er zijn broedvogelgegevens verzameld in de verschillende deelgebieden van Zeewijk (Brandjes, 2001). Van de rode lijstsoorten en soorten met een jaarrond beschermde nestplaats zijn ekster, huismus, kneu, spotvogel, spreeuw, torenvalk en zwarte kraai waargenomen als vogels met een territorium of terreinbinding. Als mogelijke broedvogel (met Rode lijst-status of jaarrond beschermde nestplaats) zijn boomkruiper, bosuil, grauwe vliegenvanger, groene specht, grote bonte specht, koekoek, matkop, nachtegaal, ransuil, sperwer en zomertortel waargenomen.

De stenen stad

Huisumus, zwarte roodstaart, gierzwaluw, spreeuw en kauw broeden (vaak) in bebouwing. De gierzwaluw broedt met name onder dakpannen van gebouwen in de stad, maar foerageert tot vele kilometers buiten de stad. Sinds 2004 broeden regelmatig slechtvalken op het Corusterrein. Hier is een nestkast aanwezig (mond. med. T. Kamstra, www.werkgroepslechtvalk.nl).

Kleinschalig landschap

In de binnenduinrand bevindt zich vrij kleinschalig landbouwgebied, waar bollenakkers, paardenweitjes, volkstuinten, bosjes en bebouwing elkaar afwisselen. De meeste stadsvogels zijn ook hier aanwezig rond de erven en bebouwing, maar er komen ook soorten voor die profiteren van de afwisseling met weides en akkertjes. Behalve de eerder genoemde huismus komt hier ook de ringmus, putter, groenling en spreeuw voor. Zaaidentende vogelsoorten zijn hier meestal ook algemener dan in het stedelijke gebied. De stadsrand is vaak ook de plaats waar huiszwaluwen hun nesten in daknokken bouwen.

Het kleinschalig landschap is geschikt als leefgebied voor kerkuil en torenvalk. Beide broeden veelal in bebouwing en foerageren boven bermvegetaties en weilanden.

De steenuil, een uitgesproken soort van kleinschalige agrarische landschappen is niet aanwezig in de gemeente (SOVON, 2002).

Polderlandschap

Binnen de gemeente zijn kleine oppervlakten te vinden bij Velsbroek en aan de oostzijde van Santpoort-Zuid. In het polderland zijn weidevogels als kievit, grutto, tureluur en scholekster te verwachten. In open stallen met koeien en paarden zijn vaak nesten van boerenzwaluw te verwachten.

Omdat de poldergebieden binnen gemeente Velsen vrij beperkt van omvang zijn en omringd worden door bebouwing, wegen (A9, N208) wordt niet verwacht dat ze een grote betekenis hebben voor weidevogels.

Afbeelding 8. Kleinschalig landschap bij Santpoort Noord.

Afbeelding 9. Rietvegetatie bij Zijkanaal B.

Tabel 7 Vogelsoorten van de Rode lijst en soorten met een jaarrond beschermde nestplaats uit uurhokken in de gemeente Velsen (bron: SOVON 2002, werkgroepslechtvalk.nl) en hun voorkeursbiotoop binnen de gemeente. De categorieën van jaarrond beschermde nestplaatsen zijn in Bijlage 1 beschreven.

	Rode lijst	categorie jaarrond beschermde nesten	inventarisatie wel gewenst*	open duin en struweel	park- en landgoedbos	kleinschalig stadsgroen	natuurlijk grasland en zomen buiten duin	gazons en gras	stenen stad	singels en (natuurlijke) oevers	open polderland en stallen	braakliggend
kneu	x			x	x		x					
blauwe reiger			x		x							
bonte vliegenvanger			x		x							
boomklever			x		x							
boomkruiper			x		x	x						
boomvalk	x	4			x							
bosuil			x		x							
buizerd		4			x							
ekster			x		x	x						
gekraagde roodstaart			x		x							
glanskop			x		x							
grijskeizerling	x		x		x							
groene specht	x				x							
grote bonte specht			x		x	x						
havik		4			x							
kleine bonte specht			x		x							
koekoek	x				x							
koolmees			x		x	x						
matkop	x				x							
nachttegaal	x			x	x							
pimpelmees			x		x	x					x	
ransuil	x	4			x							
sperwer		4			x							
spotvogel	x				x							
spreeuw			x		x	x			x		x	
torenvalk			x		x						x	
wielewaal	x				x							
zomertortel	x				x							
zwarte kraai			x		x	x					x	
zwarte mees			x		x							
zwarte specht			x		x							
graspieper	x			x			x				x	x
kuifleeuwerik	x			x			x					
patrijs	x			x			x				x	x
veldleeuwerik	x			x			x				x	x
boerenwaluw	x		x								x	
bontbekplevier	x											x
gierzwaluw		2							x		x	
grutto	x										x	
huismus	x								x		x	
huiswaluw	x		x						x		x	
oeverwaluw			x									x
paapje	x			x								
ringmus	x								x		x	
slobeend	x										x	
tapuit	x		x	x							x	x
tureluur	x											x
visdief	x			x								x
slechtvalk	x	3							x			
zwarte roodstaart			x						x		x	

* Jaarrond beschermd indien zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen.

3.8 Ongewervelden

Uit het duingebied zijn waarnemingen bekend van de beschermde en Rode lijstsoort nauwe korfslak (Brandjes, 2004). Deze minuscule slakkensoort leeft in de strooisellaag van duinstruwelen en kan mogelijk ook aanwezig zijn in struwelen in Zeewijk.

Van de beschermde en Rode lijstsoort platte schijfhoren is alleen een waarneming bekend van landgoed Elswout uit 2009 (waarneming.nl, Boesveld *et al.*, 2009). De soort zou daarnaast kunnen voorkomen in sloten in de polders met veenweidefragmenten (agrarische deel Velsbroek) met een goede waterkwaliteit en in duinplassen. In dat laatste habitat wordt de platte schijfhoren tegenwoordig nauwelijks meer aangetroffen in Nederland (mondelinge mededeling M. Soes).

Uit diverse groengebieden en tuinen binnen de gemeente Velsen zijn waarnemingen bekend van de wijngaardslak (Koopman *et al.*, 2003, Van der Valk & Boddeke, 2006). De wijngaardslak komt van nature voor in kalkgebieden zoals die in Nederland in Zuid-Limburg te vinden zijn en in sommige delen van de kalkrijke duinen. Daar is de soort waarschijnlijk ooit uitgezet. Wijngaardslak is beschermd conform Tabel 1 van de Flora- en faunawet.

Uit het duingebied van de gemeente Velsen zijn waarnemingen bekend van de beschermde behaarde bosmier. Daarnaast is de soort mogelijk ook in de landgoederenzone aanwezig (Van Loon, 2004). De soort is niet bekend uit Zeewijk, waar hij geschikt habitat vindt (Brandjes *et al.*, 2001).

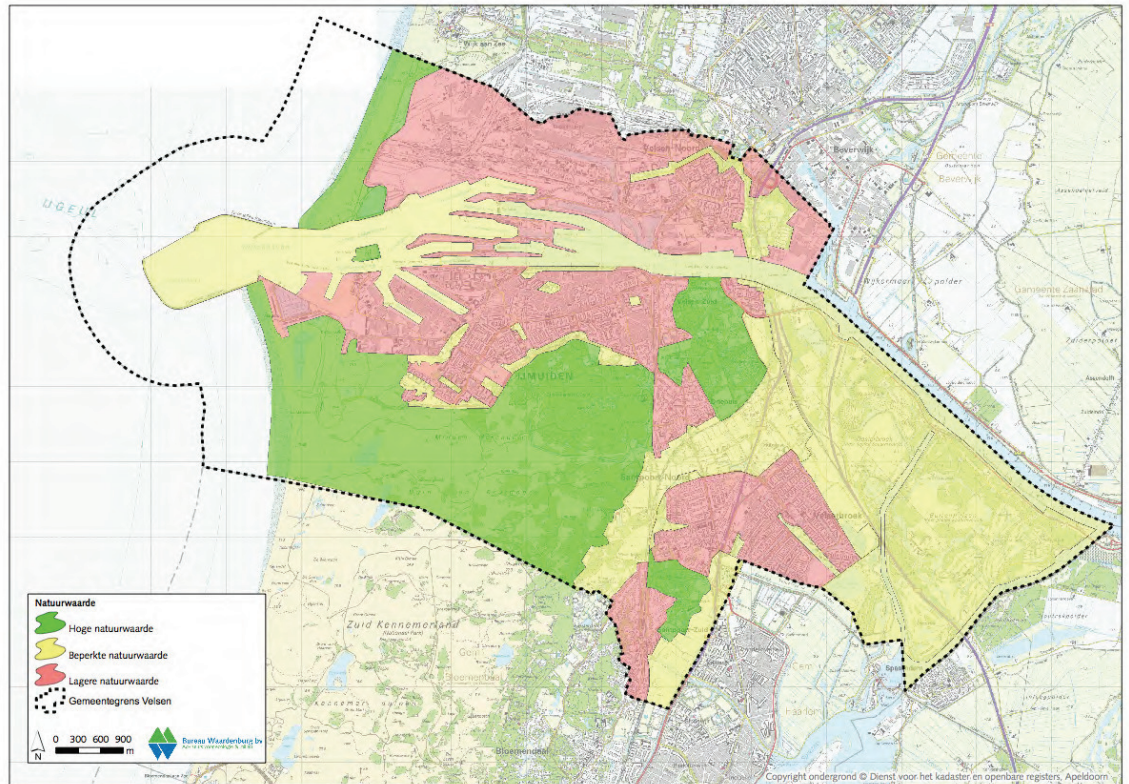
Populaties van beschermde dagvlinders zijn niet bekend uit de gemeente Velsen (Bos *et al.*, 2006). De beschermde rouwmantel is gedurende invasiejaren in de jaren '90 aanwezig geweest in de gemeente Velsen. De dieren hebben nergens in Nederland een permanente populatie gevestigd (Bos *et al.*, 2006).

Stichting EIS houdt zich landelijk bezig met bescherming, onderzoek en monitoring van ongewervelden.

Tabel 8: beschermde soorten ongewervelden in de Gemeente Velsen en hun voorkeursbiotoop.

	ffw tabel	HR-bijlage	duinplassen	polderwater	duinstruweel	parken en tuinen	landgoedbos	duinbos
platte schijfhoren		II en IV II	x	x				
nauwe korfslak					x			
wijngaardslak	1				x	x	x	x
behaarde bosmier	1						x	x

3.9 Natuurwaarden in de gemeente Velsen

Afbeelding 5: globale natuurwaardenkaart voor de gemeente Velsen.

De volgende gebieden met hoge(re) natuurwaarden komen voor in het **beheergebied** van de gemeente Velsen:

- De landgoederen Velserbeek, Lievendaal, Schoonenberg, Hoogergeest.
- Het Burgemeester Rijkenspark.
- Zeewijk

Andere door de gemeente beheerde gebieden kunnen ook waardevolle elementen bevatten: zo kunnen laanbeplantingen in de stad grote betekenis hebben voor vleermuizen en stadsgrachten voor beschermde vissoorten.

Buiten de door de gemeente beheerde terreinen zijn de duingebieden van uitzonderlijk hoge natuurwaarde voor vele (met name terrestrische) soortgroepen. Ook de kustwateren hebben hoge natuurwaarden als trekroute en leefgebied voor vogels en zeedieren. De relatief kleine oppervlakte agrarisch gebied kan voor specifieke soortgroepen betekenis hebben, zoals bijvoorbeeld weidevogels.

Het recreatiegebied Spaarnwoude heeft als gevolg van zijn kunstmatige oorsprong en relatief geringe leeftijd nog geen uitzonderlijke hoge natuurwaarden, maar heeft wel een flinke oppervlakte en zal naar verwachting in de loop der jaren voor steeds kritischer soorten geschikt biotoop gaan bieden.

Het Noordzeekanaal en het havengebied is brak als gevolg van de periodieke inlaat van zeewater middels de sluizen. Het Noordzeekanaal heeft natuurwaarde omdat het gekenmerkt wordt door brakwater tolerante zeevissen, zoals tong, schor, makreel, schol en het Zuiderzeekrabbetje (Melchers & Timmermans 1991).

Afbeelding 10. *Burgemeester Rijkenspark*

4 Database

4.1 Opzet database

Ten behoeve van de voorliggende rapportage zijn diverse onderzoeksrapporten gescreend op waarnemingen van beschermde soorten binnen de gemeentegrens van Velsen. Deze gegevens van (strikt of strikter) beschermde soorten en indien beschikbaar zijn ook gegevens van andere interessante soorten (zoals bedreigde soorten) zijn gedigitaliseerd en ingevoerd in de database in NDFF-format. Dit is het databasetype dat gebruikt wordt door de GaN. Wanneer data opgevraagd wordt bij de GaN, kan deze probleemloos toegevoegd worden aan de gemeentelijke database en andersom.

Met behulp van deze database kunnen met behulp van grafische programma's zoals GIS en Autocad kaartbeelden vervaardigd worden.

De database is separaat van dit rapport op cd-rom opgeleverd aan de gemeente Velsen

4.2 Gebruik en actualiseren database

Nieuwe informatie en actualisatie

Het is belangrijk om de database actueel te houden. Het heeft namelijk weinig zin om jarenlang een groeiplaats van een plant te ontzien als die al jaren geleden spontaan verdwenen is, tenzij er kansen zijn om de soort daar weer terug te krijgen door gerichte maatregelen uit te voeren. Andersom kunnen zich ook spontaan soorten vestigen in het stadsgroen, zoals bijvoorbeeld boommarter in de landgoederenzone.

Daarom is het van groot belang dat nieuwe en actuele gegevens uit veldonderzoeken en individuele (geverifieerde) waarnemingen worden toegevoegd aan de database. Dit kan als doorlopend actiepoint of een keer per jaar plaatsvinden en kan eenvoudig door gemeente Velsen zelf in de gemeentelijke database worden toegevoegd.

5 Beschermde soorten en beheer

5.1 Soorten en overtreding van verbodsbepalingen

De volgende strikt(er) beschermde soorten komen (mogelijk) binnen de gemeentegrens van Velsen voor: zandhagedis, hazelworm, rugstreeppad, platte schijfhoren, bittervoorn, kleine modderkruiper, rivierdonderpad, gibel, beschermde vissen van zout water, boommarter, eekhoorn, noordse woelmuis, waterspitsmuis, diverse soorten vleermuizen, een groot aantal vogelsoorten met vaste rust- en verblijfplaatsen en een groot aantal beschermde plantensoorten (zie hoofdstuk 3). De nauwe korfslak geniet alleen bescherming binnen de Natura 2000-gebieden waar een instandhoudingsdoelstelling is geformuleerd voor deze soort. Van deze soorten worden de noordse woelmuis, waterspitsmuis alleen in gebieden verwacht die niet in beheer zijn bij de gemeente.

Wanneer de huidige manier van het uitvoeren van beheer leidt tot overtredingen ten aanzien van bovengenoemde strikt beschermde soorten, moeten (beheers)maatregelen getroffen worden om overtreding te voorkomen en kan het in sommige gevallen nodig zijn om ontheffing art. 75c FFW aan te vragen.

Met een gedragscode (goedgekeurd door de Minister van LNV) zijn deze beheersmaatregelen die overtreding van verbodsbepalingen voorkomen vastgelegd die per strikt(er) beschermde soort en per type beheerwerkzaamheden in de gemeente Velsen plaatsvinden. Het uitgangspunt is dat bij het volgen van een dergelijke gedragscode dat zorgvuldig wordt gehandeld en er derhalve geen verbodsbepalingen worden overtreden. Gemeente Velsen heeft (nog) geen goedgekeurde gedragscode.

Afstemming naar beheerbestekken

De verspreidingsgegevens uit de waarnemingen-database kunnen gebruikt worden om beheerbestekken af te stemmen op de aanwezigheid van beschermde soorten. Een groeiplaats van een beschermde plant kan bijvoorbeeld gemarkeerd worden op kaart (of tijdelijk in het veld), zodat deze niet beschadigd wordt bij snoeiwerkzaamheden in de winter. Een ander voorbeeld is wanneer blijkt dat een sloot belangrijk blijkt te zijn voor bittervoorn, deze voortaan gefaseerd te gaan schonen zodat er altijd voldoende leefgebied voor de soort blijft bestaan. Ook in dit kader is een actuele database van belang: nieuwe inzichten kunnen tot aanpassingen leiden.

Er kan ook gekozen worden bestaand beheer aan te passen in plaats van actualisatie van gegevens door het uitvoeren van nader onderzoek. Door het uitvoeren van een afgestemd beheer ten aanzien van de aanwezige of te verwachten soorten kan worden voorkomen dat overtreding van verbodsbepalingen plaatsvinden.

5.2 Mogelijke knelpunten in beheer

In het kader van deze studie is niet in kaart gebracht op welke wijze de gemeente het beheer uitvoert. Daarom is niet op voorhand te zeggen of verbodsbepalingen worden overtreden. Met het doorlopen van onderstaand stappenplan kan bepaald worden of sprake is van overtreding van verbodsbepalingen:

- 1) Is het geschikte biotoop aanwezig voor de soort?
- 2) Komt de soort voor?
- 3) Worden verbodsbepalingen overtreden?
- 4) Zo ja, ontheffing aanvragen of beheer aanpassen en stappenplan nogmaals doorlopen.

Aanpassing van beheer kan door:

- Alternatieve momenten: fasering in ruimte en tijd of uitvoeren in andere periode.
- Alternatief materieel: gebruik ander type (aangepast) materieel, of een andere wijze inzetten van het bestaande materieel.

5.3 Aanbevelingen nader onderzoek in kader van beheer

In Hoofdstuk 3 is per soortgroep aangegeven welke hiaten er zijn in de beschikbare informatie omtrent het voorkomen van beschermde soorten. Voor meerdere soorten is zeer weinig kennis omtrent hun aanwezigheid in de gemeente Velsen.

Om te bepalen of het zinvol is om nader onderzoek uit te voeren om de hiaten in te vullen, hangt af van de aanwezige of te verwachten soort(en), het huidige beheer en welke overtreding begaan wordt bij het huidige beheer. Daarnaast moet rekening gehouden worden met het feit dat verspreidingsgegevens in de loop der tijd verouderen. Derhalve kan actualisatie van waarnemingen noodzakelijk zijn, indien daar aanleiding toe bestaat.

Actualisatie van waarnemingen kan ook nodig zijn bij andere ingrepen dan beheer en onderhoud. Onderzoek in het kader van ingrepen in het kader van ruimtelijke ontwikkeling zijn hiervan een bekend voorbeeld, zoals het kappen van een oude bomenlaan.

Ten aanzien van aanvullend onderzoek in het kader van beheer wordt aanbevolen:

- de verspreiding van beschermde planten binnen de meer natuurlijke graslanden (zoals omgeving Zeewijk) in kaart te brengen, zodat het maaibeheer hierop afgestemd kan worden. De eerste stap hierin is bij lokale natuurverenigingen navraag te doen naar reeds uitgevoerde inventarisatiegegevens en daarna vast te stellen in hoeverre nog aanvullend veldonderzoek nodig is.
- vast te stellen of en waar zandhagedis binnen Zeewijk aanwezig is om mogelijke overtredingen van verbodsbepalingen als gevolg van huidig maaibeheer vast te

stellen en eventueel beheer aan te passen om herhaaldelijke overtredingen te voorkomen.

- ruim voorafgaand aan het rooien van bomen dikker dan 30 cm te controleren of de betreffende bomen één of meerdere holten of (diepe) spleten hebben waar boommarters of vleermuizen in (kunnen) verblijven. Dergelijke bomen kunnen alleen na onderzoek plus eventuele vervolgstappen worden gekapt.
- ruim voorafgaand aan de kap van bomen en bosschages vast te stellen of er jaarrond beschermde nesten aanwezig zijn.
- bij het schonen en baggeren van watergangen buiten de september - november vast te stellen of beschermde soorten vissen, amfibieën en de platte schijfhoorn aanwezig zijn, waardoor mogelijk verbodsbepalingen worden overtreden bij het uitvoeren van de betreffende beheermaatregel.

Afbeelding 11. Overgang duin naar Zeewijk.

5.4 Advies beheer waardevolle gebieden op hoofdlijnen

Gemeente Velsen beheert verschillende terreinen. Er zijn drie gebieden waarbij (relatief) hoge natuurwaarden aanwezig zijn:

- De landgoederen Velserbeek, Lievendaal, Schoonenberg en Hoogergeest
- Het Burgermeester Rijkenspark
- Zeewijk

Oude bomen binnen de **landgoederen** en het **Burgermeester Rijkenspark** kunnen betekenis hebben voor boombewonende vleermuizen, vogels en in de toekomst mogelijk ook de boommarter. Geadviseerd wordt daarom om vast te stellen welke bomen groot belang hebben voor deze soorten. Indien beheer op dergelijke bomen moet plaatsvinden kan beter (en sneller) worden afgewogen of er aanvullende maatregelen aan de orde zijn of dat alternatieve maatregelen gezocht moet worden.

Afbeelding 12. Omgezaagde oude beuk.

Afbeelding 13. Uilenkast Burgemeester Rijkenspark